

Digitalt løft og en mer tilpasset skole for alle?

I Statped møter vi de elevene som har varige, omfattende og svært komplekse vansker knyttet til læring. Vi vil gjerne dele noen erfaringer fra denne annerledetiden i vårt arbeid innen fagområdet nevrouviklingsforstyrrelser og lærevansker av ulik art. Elevgruppen vi jobber med har rett til spesialundervisning og behov for et individuelt tilrettelagt opplærings-tilbud.

ELISABETH ØVERLAND
OG YULIYA HAUGLAND
SENIORRÅDGIVERE I STATPED, FAGAV-
DELING SAMMENSATTE LÆREVANSKER

Ulike opplevelser av digital undervisning

Vår erfaring er at elevene har hatt ulike opplevelser av hjemmeskolen, etter at opplæringen de siste seks-åtte ukene har foregått som fjernundervisning. Det varierer mye hvor stort læringsutbytte elevene har fått. Vi vil i denne sammenheng og ut ifra vår praksis trekke frem to grupper elever som representerer ytre erfaringspunkter.

Positive erfaringer og økt læringsutbytte

Den ene gruppa består av elever som er stille og forsiktede og følsomme for støy i klasserommet. De opplever mye stress ved å være på skolen. Disse elevene har hatt en rolig og fin periode der de har fått tid til å konsentrere seg om skoleoppgavene. Det å kunne stå opp uten å tenke på at de skal stå på badet i to timer for å gjøre seg klar for å bli sett av andre, det å ta pauser når de selv trenger det og slippe å forholde seg til vanskelige sosiale settinger har vært fint og trygt. De har «blomstret», og funnet motivasjonen for skolearbeid. De foresatte har sett at

barna mestrer mye mer enn elters. Også flere elever som har hatt et bekymringsfullt skolefravær, har koblet seg på klassen digitalt. Mange foresatte har hatt bedre tid enn ellers til å hjelpe barna sine og de har fått bedre kjennskap til barnets evne til å ta til seg læring. Nå er de engstelige for å miste denne «nye» skolehverdagen og at muligheten til å følge skoleopplegget på nett, skal bli begrenset og kanskje forsvinne helt.

Krevende hjemmeskole for elever som trenger mye støtte

Den andre gruppa består av elever med svake selvstyringsfunksjoner som en del av deres komplekse vanskebilde. De har behov for tett støtte av voksne for å kunne komme i gang med oppgaver og konsentrere seg over tid, behov for faste rutiner og at dagene er mest mulig strukturert. Flere av disse elevene har hatt det veldig vanskelig. Mange av dem har ikke fått det individuelt tilpassede opplæringsstilbudet de har rett til, og har måttet forholde seg til klassens generelle plan. Noen har ikke hatt den nødvendige dialogen med læreren på seks-åtte uker. Mange foresatte har følt at de må tvinge barnet sitt gjennom alle skoleoppgavene, og dette har ført til negative samspillsituasjoner. Vi kjenner til flere barn som har sagt at de aldri vil lese mer, aldri gjøre matte mer, og at de ikke vil tilbake på skolen igjen. Noen foresatte har også lærevansker selv, og dette kan gjøre det vanskelig for dem å være gode veiledere for sine barn. Midt oppe i dette har de voksne prøvd å gjøre sin egen jobb.

Tett dialog med eleven og foresatte

Felles suksessfaktor for elever med spesielle behov har vært at læreren er tilgjengelig for eleven på digitale plattformer. Læreren har hatt jevnlig dialog med eleven og foresatte med tanke på å lage et godt strukturert digitalt opplegg som ivaretar elevens interesser, læringsstiler, styrker og vansker. Eleven har hatt mulighet

Elisabeth Øverland er en av artikkelforfatterene - her med sin datter på hjemmeskole. Foto: Hanna Birkeland.

til å påvirke innhold og arbeidsformer, og elevens stemme har blitt hørt. Opplegget har vært tilpasset underveis etter innspill og tilbakemeldinger fra eleven og foresatte. Foresatte har fått veiledning på hvordan de kan støtte barnets digitale læring på en god måte.

Elevens behov i en lærings situasjon

Alle elever har følgende grunnleggende behov i en lærings situasjon

- forstå
- oppleve mestring
- få anerkjennelse
- oppleve mening og sammenheng
- oppleve tilhørighet og sosial samhandling med andre (A. Hauge, 2005).

For sårbare elever blir det helt avgjørende at disse behovene ligger til grunn for oppbygging av hvert eneste digitale undervisningsopplegg.

Muligheter ved digital undervisning for elever med spesielle behov

- Digital undervisning gir mange muligheter til å kunne tilpasse læringsaktiviteter til elever med spesielle behov. Det gjelder både innhold, arbeidsformer, organisering og oppfølging. Det avgjørende blir at læreren har

god kunnskap om elevens læreforutsetninger, styrker og interesser, og at eleven selv er med på å utforme sitt eget opplæringsstilbud. Dette kan enkelt gjøres uten at det blir opplevd som stigmatiserende.

- Elever med spesielle behov kan få mer fleksibel organisering av skoledagen med f.eks. kortere læringsøkter, flere praktiske oppgaver og hyppigere pauser uten at de må «ut av klasserommet».
- Elever med spesielle behov bør få god og tett veiledning i bruk av de digitale hjelpemidlene som benyttes.
- Lærers digitale tilstedeværelse er like viktig som i et vanlig klasserom. Lærers rolle vil omfatte både introduksjon til et tema gjennom videoforelesning, men like viktig blir det å møte elevene i klasserommet for veiledning og gruppearbeid i etterkant. Individuelle videosamtaler vil også fremme følelse av å bli sett, hørt og anerkjent.
- Elever med spesielle behov trenger ofte tett oppfølging. Det er viktig å ha en klar ansvarsfordeling mellom hva kontaktlærer, spesialpedagog og eventuelt as-

sistent skal veilede eleven på. Disse må kunne samarbeide godt og på lag med eleven for å gi eleven nødvendig støtte relasjonelt, faglig og sosialt.

- Elever som før hadde et bekymringsfullt skolefravær og som nå har deltatt i skolens aktiviteter igjen digitalt, bør få mulighet til å fortsette å følge skolens aktiviteter via digitale plattformer. Der bør det sammen med eleven/foresatte ses på hvordan en digital tilnærming kan videreføres for å opprettholde faglig deltagelse på en inkluderende og individuell tilpasset måte. Parallelt må det utarbeides en god tilbake-til-skolen-plan der aktiviteter på digitale plattformer kan videreutvikles.

Oppsummering

Elever som har rett til spesialundervisning, har også krav på dette gjennom fjernundervisning. Alle positive erfaringer som har blitt belyst for elever med spesielle behov bør nå også innføres i skolehverdagen. Individuell tilpasset opplæring er spesielt viktig for disse elevene, og dialog rundt elevens egne synspunkter og opplevelse av de ulike tilnærmingene må tillegges stor vekt.

Passord-anbefalinger

- Bruk tofaktor-autentisering der det tilbys
- Bruk unike passord (ikke gjenbruk passord på tvers av tjenester)
- Bruk passordhåndteringsprogrammer (password managers)
- Privat kan du også lage en passordliste med penn og papir, men beskytt dokumentet som et verdipapir
- Bytt alltid standardpassord på produkter du kjøper eller tjenester du benytter deg av

Kilde: Datatilsynet

5 tips om bruk av digitale løsninger i undervisningen

- Gjør deg noen erfaringer ved å prøve ut løsningene selv.
- Husk å dele erfaringer med kollegaer.
- Det kan være lurt å bruke nettverk eller grupper dere har etablert.
- Sørg for god opplæring i systemene, så langt det lar seg gjøre.
- Husk at elevene også kan ha gode tips og råd.

Kilde: Utdanningsdirektoratet